

KÜLÖNFÉLÉK.

— Ifj. Fretwell János, egyházunk és közügyeink lelkes, fáradhatatlan barátja, a mint fenn levő akadémitánk tudósit, alig ért vissza Londoba közelebbi látogatásából, azonnal felolvasást tartott az erdélyi unitáriusokról. Diszes férfi és női közönség gyűlt össze a „Manchester New College“ nagy termében. Fretwell ur elbeszélte Erdélyben tett újabbi tapasztalatait. Miután rövid vázlatban egyházunk történetét előadta, így szólott: „Bátran kimondhatom, hogy ott a legszabadabb szellemű és legjobb keresztények vannak, ugyanazon elnevezéssel, mely a miénk is. Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy nekünk az erdélyiekkel való összeköttetést nem szabad megszüntetnünk. Ott a tiszta kereszténység számára a legszebb jövő kínálkozik. De nem csak ez, hanem Anglia érdekei is követelik a Magyarországgal való barátságos viszony fentartását“. Ezután az 1848—49-ki események eredményeiből kimutatta Magyarország állását a jelen háborúval szemben. Végül kiállítást rendezett erdélyi emlékeiből, a mik közt ott volt mintegy 20—30 erdélyi unitárius férfi és nő arcképe, ezek közt a Kriza, Brassai, Jakab E., Ferencz J., Simén, Buzogány és Kelemen Benő arcképei, továbbá több tájkép és a „Szekelyföld leírása“, miből több részt ismeretetett. Isten áldja meg a nemes fáradozót, s kísérje áldás nemes törekvését!

Nyílt vallástétel. E czim alatt az Inquirer angol unitárius heti lap sept. 8-ki száma, vonatkozással a Brit és külföldi unitárius társulat közelebről kiadott közgyűlési tudósításra egy érdekes vezércikket ad, melyet fordításban egész terjedelmében közlünk.

Van egy tétel a Brit és Külföldi unitárius társulat által közelebről kiadott közgyűlési tudósításban — úgy mond, a szóban levő vezércikk, mely egy oly tárgyat érint, melyet nem lehet eléggé figyelmébe ajánlani a szabad gondolkozású keresztényeknek általában. Ez a tétel következő: „a mi feladatunk még mindig bátorítani az embereket mindenfelé, hogy nyilvános vallást tegyenek a szabadabb hitnézetekről, a melyek most minden keresztény felekezetben elvannak terjedve“. Ismételjük, hogy nagy szükség van figyelmeztetni a közönség azon részét, a mely a szabadabb vallásos nézetek felé hajlik, hogy kötelessége nyílt vallást tenni valódi érzelmeiről s kötelessége bensőleg egyesülni azokkal, a kikkel vallásilag rokonszenvez. Fájdalom, nagyonis közönséges az a tapasztalat, hogy az emberek között kevésnek van meg az az erkölcsi bátorsága és határozottsága, mely szükséges arra, hogy valaki egy népszerűtlen ügy harcosává szegődjék. Sokan vannak, a kik népszerűtlen elveket ápolnak magokban, de azoknak nyilvánításától visszarettennek és semmitől sem irtóznak inkább, miuthogy az emberek őket azon elvek pártolójának tartásák, nézeteiket azokkal azonosítsák. Titokban igen is rokonszenveznek a népszerűtlen ügygyel, de nyilván azt nem támogatnák a világ minden sűrű kincseiért. Ellenben ha az az ügy népszerűvé lesz, ők csapnak fel vezérférfiakká. Habár a gazda-

gok és befolyásos emberek pártolnák is, ők is hasonlót tennének. Senki sem később, mint ők előmozdítani valamely ügyet, ha azt a nagyok és hatalmasok társaságában tehetik; de így félre állanak és hidegen néznek az ügyre.

Elszomorító tény, hogy aránylag oly kevés embernek van elég függetlensége és szilárdsága a sokaság ítéletével nyíltan ellentétbe helyezni magát, midőn arról van szó, hogy a sokaság által nem pártolt elveket segítsenek érvényesülni. Az ilyen emberek nem félnek annyira roszat cselekedni, mint magánosan maradni s inkább feláldozzák meggyőződésüket, minthogy népszerűleneknek láttassanak. Ez őszintétlen eljárás, mely magamagát itéli el. Ez meggyalázása azon elvnek, melyet mindenkinek tisztelőben kellene tartani, mely szerint mindenkinek kötelessége meggyőződéssel megegyezőleg cselekedni, tekintet nélkül a nagy tömeg véleményére vagy előítéletére. A becsületesség és igazságosság azt kívánják, hogy kiki legyen hű a maga nézeteihez, a maga jobb és nemesebb természetének kívánalmaihoz és követelményeihez s kerüljön minden őszintétlen és méltatlan alárendeltséget a megrögzött szokásokkal szemben. A ki saját jobb érzelmeit elfojtja, a ki pártol oly dolgokat, a melyek meggyőződéssel ellenkeznek és elhanyagolja azokat, a melyek saját bensőjében viszszhangra találnak, az olyan embert nem lehet igaz embernek nevezni.

Az egyéni meggyőződés iránti hűség hiánya egyik nagy akadály, a melylyel minden népszerűtlen ügynek, főleg pedig egy népszerűtlen vallási ügynek meg kell küzdenie. Egyszerűen maga az a tény, hogy az ügy népszerűtlen, elég arra, hogy attól igen sokan megvonják támogatásukat. Nagy szerencsétlenség az, hogy az embereknek, — még pedig sokan a mivel és értelmes osztályból — nagy száma nem tartja kötelességének nyílt vallást tenni vallásos érzelmeiről. Elégnek tartják azt, hogy nekik megvannak saját nézeteik és azt magokban elfojtva tartják még akkor is, mikor megvannak győződve arról, hogy azon vallásos nézetek elterjedése a társadalom javára szolgálnának s tudjuk, hogy mások is hasonló érzelmeiket ápolnak, csak hogy azoknak sincs bátorságuk velők a nyilvánosság elé lépni. Nem gondolják meg, hogy mily férfias és becsületes dolog volna segíteni oly ügyet, a melylyel ők is rokonszenveznek. Vagy ha azt meg is gondolják, nem hagyják magokat e gondolat által befolyásoltatni. Ez a legfőbb oka annak, hogy minden reform vagy valamely népszerűtlen mozgalom oly nehezen tud haladni a világon. Maga a népszerűtlenség csaknem áthághatlan akadály útjában. Ellenkezőleg egy hitnek csupán népszerűsége is főérv annak fentartásában. A tömegnek rendesen más érvre nincs szüksége.

Ennélfogva nem lehet elég hathatósan inteni a szabad gondolatok igaz barátait, hogy nem elég az emberre nézve felvilágosult évekkel bírni és azokat magában elzárni, főleg mikor látja, hogy azon elveknek mily nehéz küzdelmeket kell kiállniok, mivel kevesen vallják és még inkább, mikor meg van győződve arról, hogy azon elvek általános elfogadása nagyban előmozdítaná a társadalom jóllétét és boldogságát. Az ilyen ember nyilván az önzés és gyávaság bélyegét süti magára. Őt nem vezeti magasabb elv s bűnösen elhanyagolja vallásos kötelessé-

gét. Ha az embernek meg vannak saját nézetei, azokat vallja is meg, vallja, támogassa is és ne rettenjen vissza semmi törvényes eszköztől, mely által azokat a közönséggel megismertetheti s általok befolyást gyakorolhat a társadalom gondolkozásmódjára és életére. Ha ez az elv uralkodnék az emberek között, a vallási reform ügye a helyett, hogy minden lépésért, a melyet tesz, megküzdjék, gyorsan haladna előre.

Talán egy ügy sem szenved többet ezen gyengeség, a vallási kötelezettség ezen elhanyagolása miatt, mint a miénk. Ki kételkedhetik azon, hogy ha a szabadelvű kereszténység népszerű lenne, számosan, a kik most távol tartják magokat vagy legfennebb alkalmasszerűleg meghallgatnak egy-egy estvéli felolvasást, örömet a mi gyülekezeteinkhez csatlakoznának és mellénk sorakoznának! Ismert dolog, hogy minden nagyobb városban számosan vannak, a kik meggyőződés szerint szabadelvűek, de hitvallásilag nem azok. Az unitárius imaház előtt, a hol tudják, hogy az ők érzelmeiknek teljesen megfelelő hitet hirdetnek, rendszeren elstálnak s magokkal megelégedve mennek a divatos, tömött templomba, hogy részt vegyenek egy oly isteni tiszteletben, a mely lelki szükségüknek nem felelhet meg, hogy ismételjék azt a hitvallást, a melyet ők csak félig-meddig hisznek. Ha ezen embereket megszólítjuk, miután a templomból kijöttek, nem tartózkodnak megvallani, hogy mily keveset hisznek ők abból, a mit hallottak. A legellenségesebben megbírálják a nekik nem tetsző szertartást. A hallott beszédet darabokra szedik s bírálatuk épp oly észszerű, mint egy unitáriusé lenne, sőt ennél is tán még kimélytelenebbek. Azonban a következő vasárnapon ismét ugyan azon templomba mennek s ugyan azon lelki kínzásnak teszik ki magokat, csupán a szokás s uralkodó orthodoxia zsarnoksága iránti rabszolgai alárendeltség miatt. Ezen világos tényekkel szemben, mi azt hisszük helyén van: „bátorítani az embereket mindenfelé, hogy nyilvános vallást tegyenek a szabadabb hitnézetekről, a melyek minden keresztény felekezetben elvannak terjedve“.

A magyarhoni ref. egyházkerületek conventje Budapesten. A tiszántúli egyházkerület kezdeményezése következtében egy az 1873 ki convent alapján ad hoc convent összeülése közönhajtású válván az összes magyarhoni reformatusok előtt, a mely egy alkotmányozó zsinat megtartását előkészítse, erre az egyes egyh. kerületek követelket megválasztották és Budapestre küldötték, a hol a convent f. évi nov. 15-én b. Vay Miklós elnöklete alatt magát constituálta, hivatalnokait megválasztotta, s három napi tanácskozás után egy bizottságot nevezett ki, a mely tegeyen java-latot az egybehivandó zsinat helye, ideje, tagjainak száma, a választás módja és a tanácskozás sorrendje iránt; továbbá, hogy hozza javaslatba és fogalmazza azon kérdéseket, melyek a tartandó zsinat tanácskozásai és határozatai alá lesznek terjesztendők. Az így elkészített javaslatot az újra összeülendő convent megállapítja, s a zsinat elé terjeszti. Üdvözljük ref. fiaii törekvését.

— **Necrolog:** Iskolánk felügyelő gondnokát Széplaki mgs P. Horváth Kálmán és testvérét P. Horváth Gábor urakat közelebbről szülyos családi vesztesség érte — szeretett nővéröknek, befhleni mgs gróf Bethlen Miklósné szül. Petrichevich Horváth Ida urnőnek folyó évi dec. 6-án történt halálával. A boldogult egyike vala ama nemeseknek, kikben a család iránti hő szeretettel mély érzelem és ihletett, mgsasra törő költői szellem párosult. Nyugalom és béke lengjen porai felett!

— Midőn szerkesztőségünk a jelen füzettel folyóiratunk XII-ik évi rendes folyamát bészárja, nem teheti, hogy szives köszönetet ne mondjon t. munkatársainknak, s a pártoló és előfizető közönségnek támogatásukért. Minket megnyugtat az a tudat, hogy erőnk és tehetségünkhöz képest sem mulasztottunk el, a mi által az igazság és egyházunk közügyét előmozdithattuk. S e megnyugvásunk jövőre azt a reményt élesztí bennünk, hogy t. olvasóink, kiknek ez úttal boldog új-évet kívánunk, mellékelt új előfizetési felszólításunkat figyelembe véve, folyóiratunkat tapasztalt támogatásukban és szeretetökben a jövőre is megtartják.

A szerkesztőség postája.

Lőfi Á. urnak. Czikkét köszönjük. Tárgyhalmoz miatt azonban kiadását jövő füzetünkre kellett halasztanunk.

B. L. urnak, Az aranykönyvet helyszüke miatt jövő számunk hozza.

ARANY-KÖNYV.

A Dávid Ferencz-alapítványra tett kegyes adományok.

Tizennyolczadik közlemény.

	fr. kr.		frt. kr.
2877. Hg. Odescalchi Arthur	100 —	áthozatal	170 15
Pogány Károly (6-ik ad.)	20 —	P. Horváth Borbára (2-or)	10 —
Özv. Székely Elekné		Ferenczi Mózes (6-ik ad.)	2 —
4-ik ad.)	10 —	Kovács János (3-szor)	3 —
2880. Simon Elek (2-szor)	5 —	Kovács Jánosné (3-or)	2 —
Alsó-járai ekkla (2-or)	5 —	2890. Kovács Lenke	1 —
Ugyanonna perselypéncz	— 80	A 18-ik közl. összege	188 15
Kolozsvári ekkla (4-er)	20 —	Hozzáadva az előbbi 17.	
Ugyanonna perselypéncz	4 35	közl.	5108 38
Botár Ferencz (5-ik ad.)	5 —	Az alapítvány	5296 53
átvitel	170 15		

A fennebbi adományokat közölve, nem mulasztatom el megújítani szives köszönetemet különösen azon kegyes adakozóknak, a kik szintén nem fáradnak el adományaik gyakori megújításában. S e közleményben többnyire mind ilyenekkel találkozom. Vannak ezek között olyanok, a kik többszöri adakozás által személyenként 50, 60 sőt 80 frttal is gyarapították már az alapítványt. Mily könnyü lenne ezeknek példáját követve, a kívánt összeget a legrövidebb idő alatt egybehordani. Nem sokat, de sokan és sokszor! E jelszó alatt egyesüljünk a kifűzött célra. Egyuttal boldog és szerencsés új évet kívánok a Dávid Ferencz-alapítvány jelen és jövő pártolóinak. Kolozsvárt, dec. 22-én 1877.

Ferencz József.